

SPIS TREŚCI CONTENTS

JAK ĆWICZYĆ WYMOWĘ?	6
NARZĄDY MOWY	7

A

WSTĘP	8
01 ALFABET POLSKI	9
02 SAMOGŁOSKI	11
03 SPÓŁGŁOSKI	16
04 AKCENT WYRAZOWY	28

B

ĆWICZENIA WSTĘPNE	30
01 ALFABET	31
02 ONOMATOPEJE	34
03 NAZWY WŁASNE	37
04 PARONIMY	40
05 GRY FONETYCZNE	41
06 ŁAMAŃCE JĘZYKOWE	44

C

SPECYFICZNE TRUDNOŚCI	46
01 AKCENT	47
02 E / Y / I	49
03 A / Ę	52
04 B / W	55
05 R / L	57
06 L / Ł	60
07 Ł / W	62

08 PODWÓJNE GŁOSKI	64
09 Ś, Ż, Ć, DŹ	65
10 SZ, Ź, CZ, DŹ	68
11 S / Ś / SZ, Z / Ź / Ż, C / Ć / CZ, DZ / DŹ / DŹ	71
12 TRZ / DRZ / WRZ / PRZ	74
13 SZCZ / ŚĆ	77

D

WARSZTATY TEMATYCZNE	80
01 RZECZY W KLASIE	81
02 PREZENTACJA OSOBY	82
03 HOBBY	84
04 JEDZENIE	86
05 RODZINA	90
06 SPOTKANIE, RUTYNA	94
07 ZWIEDZANIE, MIASTO	96
08 ZAKUPY	99
09 POGODA	101
10 MIESZKANIE	103
11 PODRÓŻE	107
12 ŻYCIORYS	111
13 UBRANIA	113
14 CIAŁO, ZDROWIE	116

WIERSZE	119
KLUCZ ODPOWIEDZI	122

Skorzystaj z wersji multimedialnej słownika poszerzonej o nagrania:

Use the multimedia version of the dictionary which includes recordings:

online-polish-dictionary.com

Pobierz nagrania z:
Download recordings from:

e-polish.eu/fonetyka

e-polish

Poniższa tabela przedstawia alfabet polski wraz z fonetycznym zapisem głosek. Trzecia kolumna to międzynarodowy zapis fonetyczny wg IPA (*International Phonetics Alphabet*), a więc transkrypcja, jaką studenci spotkają w niektórych słownikach języka polskiego, a także podczas nauki innych języków obcych. W czwartej kolumnie znajdziemy transkrypcję uproszczoną, wykorzystywaną w opisie języków słowiańskich. W niniejszym opisie posługiwać się będziemy raczej zapisem literowym, bo z takim studenci przede wszystkim mają do czynienia w nauce języka. Celem tej publikacji jest, by uczący się potrafili zapis literowy właśnie wyrazić za pomocą odpowiednich dźwięków. Sporadycznie, tam gdzie zapis za pomocą liter mógłby być mylący, posługujemy się również zapisem fonetycznym, uproszczonym.

1	2	3	4
A a	<i>Adam</i>	[a]	[a]
Ą ą	<i>są</i>	[ɔ̃]	[õ]
B b	<i>bar</i>	[b]	[b]
C c	<i>co</i>	[ɕ]	[c]
Ć ć	<i>ćma, być</i>	[tɕ]	[ć]
D d	<i>dom</i>	[d]	[d]
E e	<i>Ewa</i>	[ɛ]	[e]
Ę ę	<i>gęś, się</i>	[ɛ̃]	[ě]
F f	<i>fotografia</i>	[f]	[f]
G g	<i>grupa</i>	[g]	[g]
H h	<i>herbata</i>	[x]	[χ]
I i	<i>imię</i>	[i]	[i]
J j	<i>ja</i>	[j]	[i]
K k	<i>kolor, kto</i>	[k]	[k]
L l	<i>lekcja</i>	[l]	[l]
Ł ł	<i>łatwo</i>	[w]	[ɹ]
M m	<i>mam</i>	[m]	[m]
N n	<i>noc</i>	[n]	[n]
Ń ń	<i>koń</i>	[ɲ]	[ń]
O o	<i>okno</i>	[ɔ]	[o]
Ó ó	<i>ósma, Kraków</i>	[u]	[u]
P p	<i>pan</i>	[p]	[p]
R r	<i>rozumiem</i>	[r]	[r]
S s	<i>sens</i>	[s]	[s]
Ś ś	<i>śnieg, coś</i>	[ɕ]	[ś]
T t	<i>to</i>	[t]	[t]
U u	<i>ulica</i>	[u]	[u]
W w	<i>woda</i>	[v]	[v]
Y y	<i>syn, dobry</i>	[ɨ]	[y]
Z z	<i>zebra</i>	[z]	[z]
Ż ż	<i>źle</i>	[ʒ]	[ż]
Ź ź	<i>że</i>	[ʒ]	[ź]

1 litera, 2 przykład, 3 transkrypcja międzynarodowa, 4 transkrypcja słowiańska

MIEJSCE W WYRAZIE	WYMOWA	PRZYKŁAD	WYMOWA	PRZYKŁAD
		ą		ę
• na końcu wyrazu	ą	robią, gitarą, matą	e	myję, torbę
• przed głoskami szczelinowymi (s, z, sz, ż = rz, ś = si, ź = zi, f, w, ch)	ą	wąski, wiązać, zakąsza, książkę, wąsik, brązie, fąfel, wąwóz, wąchać	ę	męski, więzy, węszyc, węże, mięśnie, gałęzie, węch
• przed głoskami półotwartymi (l, ł)	o	zjął, płynął	e	wzięła, zmięli
• przed głoskami wargowymi (p, b)	om	kąpać, rąbać	em	sępy, zęby
• przed głoskami zębowymi (t, d) i dziąsłowymi (c, dz, cz)	on	kąt, mądry, zając, żądza, rączy	en	kręty, pędy, więc, nędza, męczyc
• przed głoskami palatalnymi (ć = ci, dź = dzi)	oń	zjąć, błędzi	eń	pięć, będzie
• przed głoskami tylnojęzykowymi (k, g)	oj	pąk, urągać	ej	ląkać, tęga

Wymowa polskich „nosówek” w wygłosie (na końcu wyrazu) często przysparza trudności także Polakom. Chociaż dopuszczalna jest wymowa wygłosowego ę z lekką nosowością, to jednak przesadne jej podkreślanie jest błędem, przykładem hiperpoprawności. Niektórzy nauczyciele podkreślają nosowość ę w pierwszej osobie czasowników w czasie teraźniejszym (por. *piszę, pracuję*), po to by odróżnić je od trzeciej osoby (por. *pisze, pracuje*), albo w końcówkach biernika (por. *książkę, mapę*), by ułatwić ich zapamiętanie. Wydaje się jednak, że to niepotrzebne wprowadzanie w błąd, studenci mogą później oczekiwać, że również rodzimi użytkownicy języka będą mówić w analogiczny sposób. Może się również zdarzyć, że uczący zetkną się z wymową wygłosowego ą z pełną utratą nosowości (por. [ładno], [mieszkajo], [rybo]) albo z jego wymową asynchroniczną (por. [ładnom], [mieszkajom], [rybom]). Trzeba podkreślić, że obie te wymowy są błędne.

ĆWICZENIA

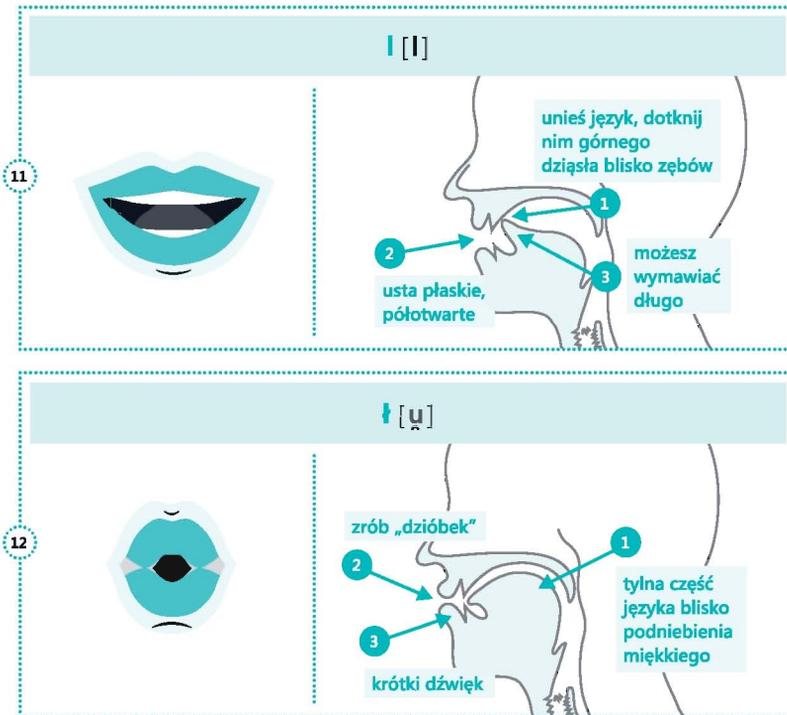
- C·03 ą/ę 52
- D·03 HOBBY → 2 84
- D·09 POGODA → 4 102

ĆWICZENIA

- C·05 R/L 57
- C·02 ONOMATOPEJE → 3 4 35
- D·04 JEDZENIE → 3 4 87

3 l [l]/ł [ɫ]

Problem z poprawną artykulacją głosek l i ł sygnalizują głównie osoby rosyjskojęzyczne. Interferencja z języka rosyjskiego powoduje, że głoskę l wypowiadają miękko, natomiast ł [ɫ] realizują jako dźwięk pośredni między l i ł, tj. przedniojęzykowe [ɮ] (tzw. ł sceniczne). W korekcie artykulacji pomoże wzorcowa wymowa nauczyciela, który przerysowując może pokazać, że l wypowiadamy opierając język na górnym wałku dziąstwowym, nie na górnych zębach (jak podczas wymowy przedniojęzykowego ł [ɮ]). Artykulacja ł wymaga natomiast silniejszego niż przy u zwężenia ust (robienie „dzióbka”) i następnie ich rozwarcia, jak przy okrzyku bólu (aua!) → 11 → 12.

ĆWICZENIA

- C·06 l/ł 60
- D·04 JEDZENIE → 4 87
- ł → robienie „dzióbka”, naśladowanie kota: *miau*, okrzyk bólu: *aua!*

W języku polskim akcent wyrazowy (↓) nie jest cechą dystynktywną, tzn. nie wpływa na zmianę znaczenia słów. **Jest to akcent stały, pada na drugą sylabę od końca** (akcent paroksytoniczny) i polega na nieco mocniejszym i dłuższym wypowiedzeniu akcentowanej sylaby, np.

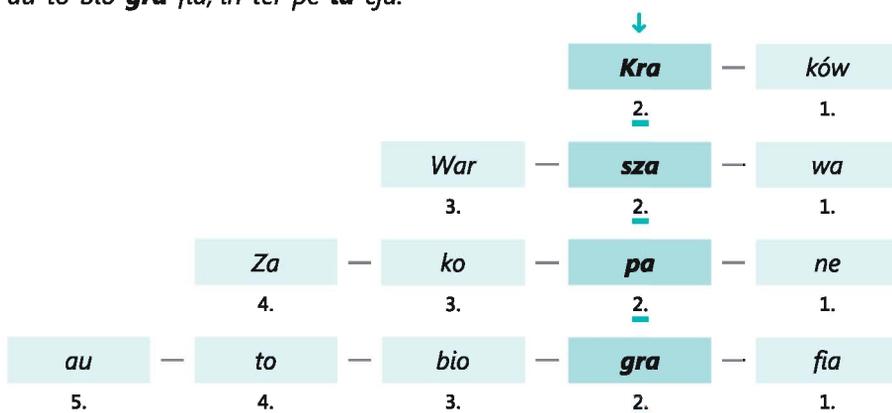

Kra-ków, szko-ła,

War-sza-wa, in-ter-net,

Za-ko-pa-ne, te-le-wi-zja,

au-to-bio-gra-fia, in-ter-pe-la-cja.

! Istnieje szereg sytuacji, kiedy mamy do czynienia z odstępstwem od tej reguły. Akcent może padać także na:

1. trzecią sylabę od końca

- wyrazy obce zakończone na *-ika / -yka*:

mu-zy-ka, fi-zy-ka, lo-gi-ka, ma-te-ma-ty-ka, sta-tys-ty-ka

- formy 1. i 2. osoby czasownika liczby mnogiej (*my* i *wy*) w czasie przeszłym: *ro-bi-li-śmy, prze-czy-ta-ty-śmy, mó-wi-ty-ście, de-ko-ro-wa-li-ście*
- niektóre wyrazy zapożyczone: **mi-ni-mum, pre-zy-dent, ry-zy-ko, u-ni-wer-sy-tet, rzecz-pos-po-li-ta**
- tryb przypuszczający czasownika z wyjątkiem 1. i 2. osoby liczby mnogiej (*my* i *wy*): *pi-sa-li-by, wró-ci-ta-bym, prze-for-so-wa-t-byś, od-po-czy-wa-ta-by*

1 A Proszę posłuchać i powtórzyć.
B Co mówi lektor? [FB041]

1. oko okno	5. panna pana	10. szal ciał
2. Małogoszczy mało gości	6. stolk stolk	11. ssak sak
3. sztych z tych	7. major mają	12. szyfr syf
4. książek książę	8. cara kara	13. jakie żakiet
	9. chał kał	14. Anna Hanna

2 A Proszę posłuchać i powtórzyć.
B Co mówi lektor? [FB042]

1. dreszcz deszcz	6. Halina Allna	11. czamy czarne
2. cennik sennik	7. kasa kasza	12. wszak szlak
3. sennik siennik	8. weż wieś	13. spryt zbyt
4. wanien panien	9. lecieć leczyć	14. placze plać
5. balia talia	10. jestem gasterm	

3 A Proszę posłuchać i powtórzyć.
B Co mówi lektor? [FB043]

1. szyny siny	7. maczek Maciek	12. czarki ciarki
2. cenry senny	8. córka kurka	13. pić być
3. syna cyna	9. cała ciała	14. wić wyć
4. szyba siwa	10. czyta cytat	15. bić być
5. szklankach sankach	11. czynnik cynik	16. szelka żelka
6. czary szary		

MAM SWOJĄ FIRME,
CAŁY CZAS PRASUJĘ.

4

A Proszę posłuchać lektora i podpisać rysunki.

B Proszę powtórzyć za lektorem. [FC054]

076

1
_ew2
_ak3
_yba4
_owar5
_ody6
_ekln7
_lzak8
_eki9
_upa10
_obak11
_ura12
_aska

5

A Proszę powtórzyć.

B Co mówi lektor? [FC055]

079
080

a rak | lak

f rama | lama

k rura | lura

b rokiem | lokiem

g Raba | laba

l para | pala

c fura | fula

h reszka | Leszka

m berka | belka

d ręki | leki

i fara | fala

e kran | klan

j lira | lila

6

Proszę posłuchać i uzupełnić. [FC056]

081

r |

a ko_r_or

g _o_ki

m k_op_a

b _o_nik

h _a_urn

n po_a_ry

c ke_ne_

i _a_ka

o _u_on

d _e_acja

j k_ó_ik

p wyg_a_i

e _aba_ba_

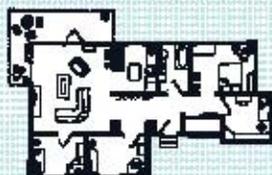
k uk_ad_i

q k_ok_po_k_oku

f sk_ęć_w_ewo

l ka_tof_e

1 A Proszę posłuchać dialogu w sklepie meblowym i uzupełnić litery.

B Proszę zdecydować, co kupiła Anastazja Łęcka, a co kupił Szczepan Jarząbek? Co kupili oboje? [FD101]

198

CO SPRZEDAŁA ŁUCJA?	CO KUPIŁA ANASTAZJA ŁĘCKA?	CO KUPIŁ SZCZEPAN JARZĄBEK?
1. <u>Sz</u> afę	☐	☐
2. <u>o</u> fy	☒	☐
3. tó <u>o</u>	☐	☐
4. <u>a</u> fkę	☐	☐
5. lu <u>o</u>	☐	☐
6. telew <u>o</u>	☐	☐
7. <u>o</u> t	☐	☐
8. k <u>e</u> ła	☐	☐
9. wie <u>a</u> k	☐	☐
10. obra <u>o</u>	☐	☐
11. <u>o</u> lew	☐	☐
12. <u>o</u> mywarkę	☐	☐
13. ubika <u>o</u> ję	☐	☐
14. pry <u>o</u> ni	☐	☐

2 A Proszę posłuchać i uzupełnić słowa.

B Co nie pasuje fonetycznie? [FD102]

199

- ubika o ja | kamieni a | ś ona | budowni otwo
- gab onet | p ownica | str och | kom onek
- p oedpokój | spi oamla | gara o | mie okanie
- wspó olokator | pra oka | ciep oe | op oaty